

EN UTVECKLINGSARTIKEL PUBLICERAD
FÖR PEDAGOG STOCKHOLM

ELEVERS GENSVAR TILL VARANDRA PÅ SKRIVUPPGIFTER I SVENSKA

Författare: Carolin Heyer
E-post: carolin.heyer@stockholm.se
Artikelnummer: 6

UTBILDNINGSFÖRVALTNINGEN

**PEDAGOG
STOCKHOLM**

Denna artikel är publicerad på Pedagog Stockholm

Vill du också skriva en utvecklingsartikel och bli publicerad på Pedagog Stockholm?

Mejla: forskningsinfo@stockholm.se

För mer information om publikation av utvecklingsartiklar se:

www.pedagogstockholm.se/fou

Åsikter och tolkningar som kommer till uttryck i denna artikel är författarens och reflekterar inte nödvändigtvis utbildningsförvaltningen i Stockholms stads åsikter.

SAMMANFATTNING

I mitt utvecklingsarbete ville jag se om jag kunde utveckla elevernas utbyte av varandra i klassrummet. Jag ville se om de kunde ge varandra gensvar i formativt syfte. Det vill säga om de kunde ge varandra gensvar som kunde tala om vad de skulle arbeta vidare med. Jag har länge varit intresserad av det som händer mellan elever i klassen. Sett att eleverna själva är mycket positiva till att de är varandras mottagare och att det inte bara är jag som lärare som är mottagare. Många elever upplever det som positivt att få läsa upp något för en kompis och se hur den reagerar. Nu ville jag se om det var möjligt att utveckla det så att eleverna kunde ge varandra gensvar i formativt syfte.

Mina slutsatser har blivit att det faktiskt är möjligt men att det kräver tydliga ramar och stöd och hjälp av pedagogen. Hur mycket stöd som krävs beror troligtvis både på elevernas ålder men också på vilka kunskaper de har sedan tidigare. Jag har stöttat mina elever i sin kamratbedömning genom att vi skapat en bedömningsmatris tillsammans. Vi har också läst och diskuterat elevtexter av olika kvalitet från andra klasser. Detta arbetssätt har visat dem konkret vad de olika kvaliteterna betyder i bedömningsmatrisen. Jag kom också fram till att gensvaret bör ges skriftligt eftersom eleverna annars lätt glömmer gensvaret de fått och då går det inte att använda i formativt syfte.

Det är svårt för mig att bedöma hur stor effekt kamratbedömningen i sig har gett. Det kan bero på att jag inte låtit eleverna skriva om samma texter utan de har fått ta med sig sitt gensvar in i nästa text de skulle skriva. Jag har inte heller haft någon kontrollgrupp att jämföra med. Jag är också intresserad av att se vilka effekter det ger att läsa elevtexter av olika kvaliteter. Det tycker jag har hjälpt mina elever mycket men jag skulle vilja titta närmare på det i framtiden.

BAKGRUND

Mitt utvecklingsarbete är genomfört i en skola som ligger cirka 20 minuter från Stockholms innerstad. Skolan har ca 1050 elever och är en f-9 skola. Skolan är populär och når mycket goda studieresultat. De flesta eleverna kommer från akademiska hem där studier är viktiga och eleverna har som regel mycket stöd hemifrån när det gäller skolarbete. Skolan har få elever som läser svenska som andraspråk. Jag arbetar som klasslärare i årskurs tre och jag har haft klassen sedan de började år ett. I klassen går det 26 elever. Jag har utbildningen svenska/so 1-7.

Jag har länge strävat efter att eleverna ska känna till vilka mål de arbetar mot och att de ska kunna påverka hur de arbetar mot dessa mål. Tidigare har eleverna och jag formulerat mål utifrån läroplansmålen cirka en gång i månaden. Sedan hjälps vi åt att komma fram till vilka arbetsuppgifter de kan utföra för att arbeta mot uppsatta mål. Då är det oerhört viktigt att det gavsvar eleverna får på sitt arbete kan ha en formativ funktion och leda dem vidare i sitt lärande. För att detta ska vara möjligt måste gavsaret vara tydligt och kunna användas och förstås av eleven. Jag har valt att titta på elevers gavsvar till varandra och vilka effekter det ger. Det har visat sig vara en bra metod för att eleverna så småningom ska kunna se brister och styrkor i sitt eget arbete och ge gavsvar på motsvarande sätt som läraren skulle gjort. (Jönsson, 2010).

I läroplanen för ämnet svenska under mål att sträva mot står:

"Skolan skall i sin undervisning i svenska sträva efter att eleven

– förvärvar insikt i hur lärande går till och reflekterar över sin egen utveckling och lär sig att både på egen hand och tillsammans med andra använda erfarenheter, tänkande och språkliga färdigheter för att bilda och befästa kunskaper."

(www.skolverket.se)

För att komma hit tror jag att kamratbedömning är en väg att gå.

I mitt utvecklingsarbete har jag utgått mycket från Anders Jönsons bok "Lärande bedömning" vari han refererar till en rad andra författare/forskare som studerat formativ bedömning. Jag har även utgått från "Five key strategies" for effective formative assessment (Wiliam, 2007).

Jag bestämde mig för att pröva kamratbedömning på en uppgift jag brukar ge, skrivläxan. Sedan eleverna börjat trean har de en skrivläxa varje vecka. Läxan utgår från en bestämd rubrik eller ett ämne. För att underlätta skrivläxan gör eleverna tankekartor enligt olika modeller i skolan. Tankekartan har eleverna till hjälp när de ska skriva sin berättelse hemma. Ämnena för skrivläxan har varierat mycket. Det har varit alltifrån berättelse, saga och skräck. När eleverna skrivit en läxa har de läst skrivläxan för varandra högt i par i skolan. Min tanke med det har varit att eleverna ska få en annan mottagare än jag själv. Att

de ska inspireras och få idéer av varandra. Det jag sett tidigare är att många elever är mycket positiva till att läsa sina skrivläxor för varandra. Det var viktigt för dem att ha en lyssnare annan än jag själv. Jag har alltid arbetat med att eleverna ska interagera med varandra eftersom jag tycker mig se att det sporrar dem mer än då jag som lärare är ensam mottagare. Jag vill att de ska "äga sitt lärande". Det vill säga att de har lust att lära och själva har drivkraften att arbeta vidare. Det jag ville se var om de också kunde få varandra att utvecklas vidare. Om de kunde ge varandra gensvar som ledde vidare mot nya kunskaper och läroplansmål och om de skulle kunna utnyttja varandra som resurser för hur de skulle komma vidare i sitt lärande. Jag fastnade för metoden "two stars and a wish". Den går ut på att eleverna ger varandra två stjärnor, stars, genom att säga två saker som var bra med texten och sedan en önskan, wish, om något som kan förbättras. Anledningen till att jag valde denna metod var att den har testats på yngre barn men framförallt att den var mycket konkret och sägs fungera. (William, 2007)

Mål och syfte

När jag börjar min studie vill jag se om uppläsandet av skrivläxan skulle kunna utvecklas vidare till att eleverna skulle ge varandra gensvar i formativ mening. Mitt syfte med utvecklingsarbetet var följaktligen att: se om kamratbedömning skulle kunna få mina elever att gå vidare i sitt lärande, se om de skulle kunna ge varandra gensvar som kunde leda framåt, se om de skulle upptäcka vilka saker som skulle kunna förbättras i en text, att utveckla en ökad känsla för kvalitet hos eleverna och se om eleverna skulle kunna ge gensvar som leder till nya kunskaper och mot nya mål, feed forward.

För att gensvaret ska vara effektivt ska det kunna svara på följande frågor:

1. Vart är jag på väg (dvs. vad är målet)?
2. Var befinner jag mig i förhållande till målet?
3. Hur ska jag närma mig målet?

Jag hade ju sett att själva uppläsandet av varandras skrivläxor var något positivt som i sig motiverade eleverna men jag kunde inte se om det gav dem vidare kunskaper om vad de behövde förbättra när de skrev, vilka mål de skulle arbeta mot och hur. Mitt mål var att genom kamratbedömning komma fram till just detta. Jag ville att de skulle få ett gensvar

som de skulle kunna använda vid nästa skrivläxa eller när de skulle skriva en text nästa gång. Att eleverna själva skulle kunna få samma känsla för kvalitet som jag, och kunna göra liknande bedömningar som jag utifrån målen i kursplanen.

Min erfarenhet är att eleverna ogärna går in och petar i en text de anser färdig. Då de skriver färdigt sin skrivläxa hemma känns den slutförd när de kommer till skolan. Därför bestämde jag mig för att eleverna inte skulle gå in och skriva om och förbättra sin text utifrån gensvaret utan i stället få skriva en ny text fast med siktet inställt på det gensvar som de fått. Då blev det extra viktigt att det gensvar de fick skulle gå att använda vid skrivandet av nästa skrivläxa.

METOD

Jag började mitt arbete med "två stjärnor och en önskan" i slutet på januari månad. Mitt utvecklingsarbete omfattar mig själv och min egen klass bestående av 26 elever. Det första jag gjorde var att eleverna helt förutsättningslöst skulle ge varandra två stjärnor och en önskan muntligt när de läste upp skrivläxorna för varandra i skolan. De skulle sedan tänka på sina stjärnor och önskan när de skrev sin nästa skrivläxa nästa gång. Efter en månad utvärderade jag detta med eleverna. Det visade sig att många inte kom ihåg sina stjärnor och önskningar när de satte sig ner för att skriva sin nya skrivläxa. Vid själva uppläsningstillfället var det dock full aktivitet i klassrummet och eleverna gillade verkligen konceptet och gav varandra stjärnor och önskningar. När jag diskuterade med eleverna om hur de skulle kunna använda sina stjärnor och önskningar såg vi att de önskningar och stjärnor de gav varandra var svåra att använda. De var vida i sitt gensvar. Man kan liksom Jönsson (2010) konstatera att gensvaret behöver vara tydligt för att det ska kunna användas av eleven för vidare inläring.

Gensvar ska för att ge effekt vara enligt läroplanen, lätt att förstå och tydligt. (Jönsson 2010) Exempel på elevernas stjärnor till varandra kunde vara t.ex. bra skrivet, fin bild, cool gubbe, lång berättelse. Exempel på önskningar var t.ex. skriv längre, rita mer, skriv inte bara om djur. Jag kunde tydligt se att gensvaret inte var till någon större hjälp när eleven skulle skriva nästa gång. Dels för att de inte kom ihåg gensvaret eftersom det var muntligt, dels för att önskningarna inte var tydliga och de hade ingen förankring i läroplanen.

Jag påbörjade så ett par lektioner i svenska då vi tillsammans i klassen funderade över vad som behövs i en text. Målen för år tre i svenska har jag kommunicerat många gånger med eleverna. Nu skulle vi tillsammans strukturera upp dessa så att de skulle kunna använda dem i sin kamratbedömning. Jag har tidigare arbetat med matriser när det gäller sagoskrivande. Då konstaterade jag att det gjorde eleverna mer självgående eftersom det blev tydligt för dem vad som förväntades ingå i sagan. Särskilt de elever som vanligtvis behöver mycket stöd klarade sig mer på egen hand med hjälp av matris. Eftersom eleverna sedan tidigare var vana vid att använda matris så bestämde jag mig för att strukturera upp även detta i en matris. Jag tänkte att utifrån matrisen skulle eleverna kunna se var kamraten befann sig och ge två stjärnor men också kunna se vad som behövde förbättras och ge en önskan utifrån den. Önskan skulle de kunna hitta eftersom matriser beskriver flera kvalitéer. Enligt studier har lärare som använder matriser som stöd i sin bedömning lättare att se var eleven befinner sig men också ge förslag på förbättringar. (Jönsson, 2010) Som utgångspunkt hade vi att matrisen skulle vara relevant utifrån målen i läroplanen.

"Skolan ska i sin undervisning sträva efter att eleven...//... utvecklar sin fantasi och lust att skapa med hjälp av språket, både individuellt och i samarbete med andra"

(www.skolverket.se, Mål att sträva mot, svenska)

"Eleven ska...

- kunna skriva berättande texter med tydlig handling,*
- kunna stava ord som eleven själv ofta använder i skrift och ord som är vanligt förekommande i elevnära texter, och*
- kunna använda sig av stor bokstav, punkt och frågetecken i egna texter"*

(www.skolverket.se, Mål som elever lägst ska ha uppnått i år tre, svenska)

Jag ville också att samma matris skulle gå att använda oavsett vilken rubrik vi skulle ha på skrivläxan. För att ett gensvar ska kunna vara effektivt bör det ges på dessa tre nivåer: uppgifts-, process- och metakognitiv. (Hattie & Timperley, 2007; Jönsson, 2010). Den uppgiftsspecifika handlar konkret om uppgiften, den processinriktade handlar om hur eleven ska lösa liknande uppgifter bättre i fortsättningen och den metakognitiva handlar om elevens egen förmåga att bedöma sitt arbete och hur den kan använda det gensvar den

får. Jag hoppades att matrisen skulle hjälpa eleverna så att de fick gensvar på dessa nivåer.

Eleverna kom med många förslag och resultatet blev den här matrisen:

Struktur	Texten har en början, mitten eller slut.	Texten innehåller en tydlig mitt.	Texten har en tydlig början, mitten och slut.
Innehåll	Texten hänger samman. Går att förstå av den som läser.	Berättelsen är antingen spännande, rolig, mystisk, läskig...	Berättelsen har ett budskap, vill berätta något .
Tekniskt	Texten är skriven med meningar som börjar med stor bokstav och slutar med punkt.	Texten är rättstavad vid vanliga ord, t. ex dubbelteckning. Språket är varierat. Meningarna börjar på olika sätt.	Texten innehåller vanliga skiljetecknen; punkt, kommatecken, utropstecken, frågetecken, talstreck vid dialog på ett korrekt sätt.
Beskrivning	Texten berättar något om person eller plats.	Texten beskriver både person och plats.	Texten beskriver både personer och platser så att de blir levande för läsaren.

Från februari månad fram till skolavslutningen i juni såg upplägget ut på följande sätt:

Eleverna får göra en tankekarta utifrån ett givet ämne eller rubrik. Tankekartan gör de i skolan och tar med hem som stöd när de ska skriva sin skrivläxa hemma. När skrivläxan ska gås igenom i skolan paras eleverna slumpvis ihop två och två. De läser sina skrivläxor för varandra och ger varandra två stjärnor och en önskan på texten. De ska gå att använda nästa gång de skriver skrivläxa varför de har matrisen som hjälp när de ger varandra gensvar. Gensvaret ges skriftligt och skrivs i skrivboken direkt efter berättelsen. Sedan får de visa sitt gensvar för mig och vi diskuterar huruvida det är ett gensvar som går att använda nästa gång de skriver. Vi diskuterar också vad de fick för önskan förra gången och hur de arbetat mot den önsknigen.

För att träna oss på att se vad innehållet och kvaliteterna står för i matrisen har vi tittat gemensamt på elevtexter av olika kvalitet från andra klasser och diskuterat i grupper och i helklass vilka stjärnor och önsknigen vi skulle vilja ge texterna. Vi har också tittat gemensamt på texter som är skrivna av barn i klassen. Jag har då valt ut texter som jag

tycker visar på någon speciell kvalitet. Naturligtvis har det barnet fått säga om det är okej att vi diskuterar deras text gemensamt i klassen.

RESULTAT OCH DISKUSSION

När jag började min studie i januari fick eleverna helt förutsättningslöst ge två stjärnor och en önskan muntligt. Resultatet av det var att eleverna hade svårt att minnas vilka stjärnor och önskningar de fått. Dessutom var det gensvar de gav varandra inte särskilt användbart då det sällan gick att härleda till läroplansmålen eller gick att använda vid nästa skrivuppgift. Därför förändrade jag mitt utvecklingsarbete. En matris utarbetades tillsammans med eleverna. Den innehåller kvaliteter och innehåll som leder mot målen i läroplanen. Med hjälp av matrisen ger eleverna stjärnor och önskan. Dessutom fick de ge sitt gensvar skriftligt.

Efter bara ett par tillfällen kunde jag se en markant skillnad i hur eleverna gav sina stjärnor och önskningar. När gensvaret blev skriftligt kunde eleverna gå tillbaka till sitt gensvar när de skulle skriva nästa gång. Efter första gången eleverna gett varandra gensvaret skriftligt hörde en förälder av sig och berättade att det var så bra att gensvaret nu var skriftligt. Hennes barn hade inte kommit ihåg sitt gensvar när det var muntligt och därför inte kunnat använda det när det var dags att skriva ny skrivläxa.

Med matrisen fick eleverna dessutom ett verktyg som de kunde använda när de skulle ge gensvar. Gensvaret blev då mycket mer användbart. De får inte längre önskningar som "skriv lite längre". Längre om vad då? Mycket på slutet, i mitten eller i början? Mer om personerna eller mer om händelserna? Nu blev önskningarna mycket mer användbara. En sådan önskan om att skriva längre kunde istället bli att berätta lite mer i mitten av berättelsen, att det ska hända något så att det blir mer spännande eller roligt att läsa. Då vet eleven att nästa gång den skriver så behöver den jobba mer med mitten. En annan ingång eleverna har tagit när det gäller att önska att kompiserna ska skriva längre har varit; att inte göra så plötsliga slut, till exempel att inte bara låta huvudpersonen dö och så var allt slut, eller att skriva mer om person- och miljöbeskrivningar. Jag kan se att eleverna blivit mer medvetna om vad de behöver träna vidare på och sätta upp nya mål och nå nya kunskaper.

Om jag ska titta på om eleverna lyckades ge gensvar som var effektivt borde det alltså svara på frågorna:

"Vart är jag på väg (dvs. vad är målet)?"

"Var befinner jag mig nu i förhållande till målet?"

"Hur ska jag närma mig målet?"

(Jönsson, 2010)

Min bedömning är att det gick efter att vi tydliggjort målen i form av en matris som de kunde utgå från. Målen är tydliga för eleverna eftersom de finns i matrisen, var de befinner sig nu besvaras när de får sina stjärnor och hur de ska arbeta vidare får de veta i sin önskan. En annan viktig faktor var att jag också var med och tittade tillsammans med eleverna på deras stjärnor och önsknings. Tillsammans ställde vi oss frågan om det var en önskan som gick att använda nästa gång de skulle skriva.

För att eleverna skulle bli säkra på vad de olika kvaliteterna stod för i en text läste vi också elevexempel av olika kvalitet från andra klasser. Vi diskuterade både i mindre grupper och gemensamt i helklass vad som skulle kunna vara användbara stjärnor och önsknings för texten. Vi tittade även på texter från vår klass. Jag valde då texter som exemplifierade en speciell kvalitet eller var ett bra exempel på något som jag ville ta upp i undervisningen. Resultatet har blivit att eleverna under arbetets gång blivit allt säkrare i att bedöma kvaliteten på ett arbete och avgöra vad som behöver förbättras i det och vad som var bra. Genom att vi tittade på konkreta elevexempel och diskuterade dessa blev eleverna säkrare på de kvaliteter som var beskrivna i matrisen. De kunde ge varandra stjärnor och önsknings som gick att använda framåt mot nytt lärande.

Matrisen är inte självgående. Det är viktigt hur den utformas och genomarbetas. Matrisen bör vara processinriktad för att eleverna ska ha nytta av den. Då får eleverna veta vad som ska förbättras i nästa uppgift. Dessutom bör den kompletteras med konkreta exempel. (Jönsson, 2010). Forskningen visar att det är avgörande för en del elever att få se vad som är god kvalitet för att få dem att gå vidare till nästa steg. Särskilt elever som har en tendens att fastna och producera mer och mer av samma sak. Jag är benägen att hålla med. Man har

också sett att genom att låta eleverna prata om vad som är kvalitetsarbete minskar klyftan mellan svagpresterande och högpresterande elever. (White & Frederiksen, 1998; Wiliam, 2007)

I juni månad gjorde jag en skriftlig utvärdering med mina elever. Där frågade jag vad de tyckte om att läsa upp sina skrivläxor för kompisar i klassen, hur de tyckte att det varit att ge och ta emot två stjärnor och en önskan. Resultatet i utvärderingen kan sammanfattas som följer. 19 elever av 24 tyckte att det var jättebra och gav det högsta möjliga svaret i utvärderingen. De flesta motiverade det med att det var roligt att få höra andras historier. Att de fick tips, idéer och inspiration av att höra kompisars berättelser. Att eleverna inspirerades av varandra och tyckte att det var positivt att läsa skrivläxorna för varandra var genomgående i alla utvärderingar. Att få beröm är ju förstås roligt men så gott som alla svarade också att det var bra med önskan för då vet man vad man behöver träna på! En hel del hade också tagit upp att de ansträngde sig mer med skrivläxan eftersom de skulle läsa för en kompis och de ville klara sin önskan. Om de hade fått som önskan att skriva mer om personer så ville de göra det i sin nästa skrivläxa och visa det för kompiserna. En elev hade skrivit: "Barn förstår och skrattar när de ska och fröken kanske inte förstår när det ska vara roligt". Så enkelt men sant. Eleverna har ett samförstånd med varandra som vi inte alltid har elev-lärare emellan. De kommunicerar på samma nivå! Trots att en stor majoritet var mer än positiva till arbetet med uppläsning och gensvar med två stjärnor och en önskan fanns det några få som tyckte lite mitt emellan. En sak som var gemensamt för dessa elevers svar var att de tyckte att det var jobbigt om de inte hunnit göra läxan så pass att de var nöjda med den. De tog upp att de ibland fick skynda sig med skrivläxan och att de då inte var nöjda med den. De tyckte då inte att det var lika roligt att läsa upp sin skrivläxa. De hade inte hunnit jobba med sin förra önskan.

De konsekvenser jag kan dra av mitt arbete är att elever kan ge varandra gensvar i formativ mening utifrån följande förutsättningar:

Du måste som pedagog vara med och tydliggöra för eleverna vad de ska titta efter när de ger gensvar. Från början hade jag inte kommunicerat det med eleverna vilket gjorde att de gav gensvar som var svåra att använda och som saknade relevans i förhållande till målen som avser skrivande i läroplanen. Det räcker inte med att säga att gensvaret ska gå att använda igen utan du måste också lyfta siktet mot kursplanen. Du bör tillsammans med

eleverna formulera och diskutera kvaliteterna som de ska titta efter. Eftersom det i en matris ryms flera kvaliteter passar det att använda en sådan då det blir lättare för eleverna att se, här är du och hit ska du. Något som även studier visat när man sett på hur lärare uppfattar att arbeta med matriser. (Jönsson, 2010)

Matrisen måste kompletteras med elevexempel så att eleverna får se konkreta exempel på det som står i matrisen. Detta för att de ska förstå innebörden av matrisen. En matris står inte på egna ben utan man måste arbeta med den. Det är också viktigt att man som pedagog är med och stöttar hela tiden. Ju yngre eleverna är desto mer stöd behöver de i sin kamratbedömning. Jag har vid varje tillfälle tittat på vilka stjärnor och önskningsor de gett varandra och vi har diskuterat om det är sådant som är användbart oavsett vilken rubrik nästa skrivläxa kommer att ha. Ibland har vi ändrat stjärnor och önskningsor.

Gensvaret bör vara skriftligt eftersom det muntliga gensvaret lätt glöms bort. Då är det inte möjligt att använda gensvaret vidare, formativ bedömning, och det var mitt mål med undersökningen. Det skriftliga gensvaret går att gå tillbaka till och möjliggör även den diskussion som jag haft med eleverna; Hur har det gått med den önskan du fick förra gången? Har det gått bättre med den här veckan? Behöver vi träna mer på det i skolan? De här sakerna kan du träna på lektionerna.

Eleverna bör ha vana att interagera med varandra så att inte det är ett hinder. Vi arbetar jättemycket med det och har gjort det sedan årskurs ett. I min klass läste alla sina berättelser för varandra utan problem. I utvärderingen framgick att några elever som inte hunnit arbeta ordentligt med sin läxa hemma inte tyckte att det kändes så bra att läsa upp sin skrivläxa. Det kanske är något som man bör tänka kring. Kanske är det bättre då att skriva läxan i lugn och ro till en annan dag.

Eleverna gillade verkligen att läsa sina texter för varandra och få höra andras texter. Det syntes tydligt både i klassrummet och i utvärderingen jag gjorde. Om någon elev glömt skrivläxan tyckte de att det var jätteviktigt att någon kamrat skulle lyssna och ge dem stjärnor och önskningsor vid ett annat tillfälle. De efterfrågade varandras gensvar. Gensvaret de kan ge varandra är efterfrågat av dem själva. Anledningen kan vara att eleverna kommunicerar på liknande sätt eller att de kan förklara för varandra på ett bättre sätt. En fundering är om läraren kanske skulle kunna ge ett mer kvalitativt gensvar?

Jag tycker att jag kan dra slutsatsen att elever genom kamratbedömning kan ge gensvar som är relevanta till målen i kursplanen. De kan hjälpa varandra genom att ge gensvar som leder vidare mot ny kunskap. Ett gensvar som talar om vad som behöver förbättras. Men det förutsätter att man som pedagog visat elevexempel och diskuterat olika kvaliteter och att man tillsammans med eleverna tittat på vad som är användbart gensvar. Det är viktigt att man som lärare ger eleverna tid och stöttning i hur de ska använda gensvaret. Kanske hade det varit mer effektivt att låta eleverna skriva om och ändra i sina texter utifrån det gensvar de fått. Då hade det varit lättare att se och dra slutsatser om huruvida det gensvar de fått förbättrade deras skrivande. Min slutsats av detta är att jag får titta vidare på det. Eleverna måste då från början vara inställda på att de ska skriva om sin text.

Det kan också diskuteras att jag styrt in eleverna mycket med hjälp av matrisen. Men jag såg att det var nödvändigt att hjälpa eleverna i kamratbedömningen och hjälpa dem att sätta på "läroplansglasögonen". Att ge eller få ett gensvar som handlar om hur "cool gubbe" man ritat syftar inte till något mål i kursplanen, i alla fall inte i svenska. Det säger inget om hur eleven ska förbättra sitt skrivande. Genom matrisen har vi satt upp kvaliteter som härleds ur kursplanen. Om jag nu ville se om eleverna kan ge varandra gensvar som leder till vidare lärande i förhållande till läroplansmålen så måste mitt svar bli att: Ja, det kan de, om de får stöd och hjälp. De måste få träna och få se olika texter av olika kvalitet samt få hjälp i att bena upp hur man kan ge och använda gensvar.

Trots att matrisen är tydlig och gör att elever och lärare kan se olika kvaliteter på ett tydligt sätt kan det diskuteras huruvida en matris begränsar. Jag såg det som nödvändigt att utarbeta en matris med eleverna för att få dem att sikta mot läroplansmål i sitt gensvar till varandra. Men under arbetets gång har jag sett att även arbetet med att läsa elevtexter av olika kvalitet stärkte elevernas förmåga att se kvaliteter i text och ge gensvar. Under arbetets gång var det en elev som skrev en text som "sprängde" matrisen. Den var nytänkande och gav läsaren en sådan helomvändning att det var svårt att ge gensvar utifrån matrisen. Texten hade högre kvalitet och därför kunde vi inte hitta en lämplig önskan till texten med hjälp av matrisen. Matrisen hade inte begränsat eleven som tur var eftersom eleven ändå skrev texten. Vi tog upp texten till diskussion i klassen för att visa på en ny kvalitet! En matris är tydlig om du arbetar med konkreta elevexempel. Men eleven vars text inte fick "plats" i matrisen visar också att en matris kan vara begränsande. Det är

viktigt att man reviderar matrisen vartefter eleverna utvecklas, så att alla elever kan utmanas. Man bör alltså vara uppmärksam så att matrisen, trots att den kan ge såväl elever som lärare tydliga redskap, inte blir begränsande för elevernas kreativitet och lust att skapa nytt.

SLUTSATS

Mitt resultat är att elevers gensvar till varandra ger effekter på flera plan. Eleverna får se olika sätt att arbeta mot samma mål och inspireras av varandra. De kan komma vidare och de som gärna fastnar i att producera mycket av samma sak kan komma vidare. De får se arbeten av olika kvalitet och kan på så sätt få idéer för hur de själva skulle kunna utveckla sina arbeten. De kan utifrån stöd av till exempel en matris ge varandra gensvar som härleder till kursplanen, var de befinner sig och vad de ska arbeta vidare med. De får en känsla för kvalitet och kan lättare se vad som är bra och vad som behöver förbättras, ändras eller läggas till i sitt eget arbete.

Framförallt tycker jag att arbetet med att ge varandra gensvar har gjort att eleverna blivit säkrare på vilka kvaliteter en text bör innehålla. De har blivit säkrare på självbedömning, att själva avgöra vad de behöver utveckla eftersom de läst och sett så många olika texter av olika kvaliteter under arbetets gång. Kamratbedömning är en väg till att själv kunna avgöra kvaliteten i sitt arbete. Min förhoppning är att det ska leda eleverna vidare så att de i större utsträckning kan "äga sitt lärande" och att de kan bedöma sitt arbete på ett liknande sätt som jag som lärare skulle ha gjort. Att de kan se vad som är nästa steg för dem och att lärarens uppgift blir att hjälpa dem hur de ska komma dit. Att hjälpa dem med uppgifter så att de får träna och utmanas och komma vidare. Kamratbedömning är formativ!

Framöver vill jag hitta fler tillfällen för formativ bedömning både kamratbedömning och självbedömning. Jag vill arbeta med gensvar både med matris och utan, men att kanske våga släppa matrisen när eleverna fått en känsla för kvalitet. Jag vill arbeta mer med frågeställningar för att hjälpa eleverna vidare. Jag kan också se att jag hade behövt ge eleverna mer tid att agera på det gensvar de fått. Att de skulle fått öva mer på sin önskan. Jag kommer också att fortsätta att visa på och diskutera elevexempel eftersom jag har sett att det ger eleverna en känsla av vad som är god kvalitet. Jag har alltid funderat över hur man ska lyfta vidare elever som producerar mycket av samma sak till nästa nivå och jag tycker mig se att visa elever texter av olika kvaliteter är en väg att gå.

REFERENSER

Anders Jönsson. 2010. *Lärande bedömning*. Gleerups Utbildning AB.

William, D. (2007). "Five Key Strategies" for Effective Formative Assessment. NCTM:
Assessment Research Brief.

www.skolverket.se klicka vidare till kursplaner